USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu ve věcech volebních, ve věcech místního a krajského referenda a ve věcech politických stran a politických hnutí složeném z předsedy senátu Tomáše Langáška (soudce zpravodaj), soudkyně Michaely Bejčkové a soudců Josefa Baxy, Radana Malíka, Petra Mikeše, Pavla Molka a Ivo Pospíšila v právní věci navrhovatele: **P. Š.**, a účastníků řízení: **1) Státní volební komise**, sídlem nám. Hrdinů 1634/4, Praha 4, **2) Milan Wenzl**, Praha 15, týkající se návrhu na neplatnost volby kandidáta ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu konaných ve dnech 8. a 9. října 2021

takto:

I. Návrh **se zamítá**.

II. Žádný z účastníků **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Volební stížnost a vyjádření účastníků řízení

[1] Návrhem doručeným dne 20. října 2021 a doplněným podáním ze dne 23. října 2021 se navrhovatel domáhá vyslovení neplatnosti volby kandidáta Milana Wenzla zvoleného v hlavním městě Praha za politické hnutí ANO 2011. Poukazoval na to, že koalice SPOLU získala více hlasů než hnutí ANO, avšak méně mandátů, a potřebovala na zisk jednoho mandátu více hlasů, což navrhovatel považuje za flagrantní porušení zásady poměrného zastoupení a práva na rovný přístup k veřejným funkcím. Odkázal na nález Ústavního soudu ze dne 2. února 2021 sp. zn. Pl. ÚS 44/17, vyhlášený pod č. 49/2021 Sb. Výsledky voleb jsou navíc v rozporu s principem právní jistoty. Zásada poměrnosti se v rozporu s Ústavou uplatňuje jen na úrovni volebního kraje, nikoli na celostátní úrovni. Navrhovatel též uvedl, že § 87 odst. 1 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů (dále jen „volební zákon“), mu fakticky znemožňuje domáhat se soudní ochrany jeho práva, aby byl v Poslanecké sněmovně zastoupen politický program, který volil, poměrným způsobem. Nejvyšší správní soud by se proto měl obrátit na Ústavní soud s návrhem podle čl. 95 odst. 2 Ústavy.

[2] Státní volební komise k návrhu uvedla pouze to, že není příslušná posuzovat navrhovatelova tvrzení ohledně protiústavnosti úpravy přepočtu hlasů na mandáty.

II. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[3] Podle § 87 odst. 1 a 5 volebního zákona se může každý občan zapsaný do stálého seznamu ve volebním okrsku, kde byl poslanec volen, a každá politická strana, politické hnutí nebo koalice, jejichž kandidátní listina ve volebním kraji byla pro volby

do Poslanecké sněmovny zaregistrována, domáhat ochrany u soudu podáním návrhu na neplatnost volby kandidáta, má-li za to, že byla porušena ustanovení tohoto zákona způsobem, který hrubě ovlivnil výsledek volby tohoto kandidáta.

[4] Navrhovatel je občanem České republiky, který má trvalý pobyt v hlavním městě Praha, kde je rovněž zapsán do stálého seznamu voličů (§ 5 volebního zákona ve spojení s § 28 odst. 1 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů). Je tedy aktivně legitimován k podání návrhu na neplatnost volby kandidáta zvoleného v tomto volebním kraji.

[5] Tento návrh však není důvodný.

[6] Nejvyšší správní soud již v usnesení ze dne 26. června 2006 č. j. Vol 5/2006-46, č. 944/2006 Sb. NSS, konstatoval, že volební zákon umožňuje v případě voleb do Poslanecké sněmovny podat pouze návrh na neplatnost volby kandidáta (či více kandidátů), nikoliv celých voleb. Může tak být napadena volba jediného kandidáta z důvodu jeho individuálního excesu ve volebním procesu (například o sobě uváděl nepravdivé informace) anebo proto, že v jeho případě došlo k pochybením při sčítání a vyhodnocování odevzdaných hlasů (například nebyly zohledněny preferenční hlasy, došlo k matematické chybě při sčítání apod.). Lze si nicméně představit i případy, kdy bude namítáno porušení volebního zákona v takové intenzitě a rozsahu, že to mohlo ovlivnit volbu vícera (nebo dokonce všech) kandidátů.

[7] Volební zákon přiznává aktivní legitimaci k podání návrhu na neplatnost volby kandidáta každému občanovi zapsanému do stálého seznamu ve volebním okrsku, kde byl poslanec volen, a každé politické straně nebo koalici, jejíž kandidátní listina ve volebním kraji byla pro volby do Poslanecké sněmovny zaregistrována. Zatímco politická strana tak může teoreticky podat návrh ve všech krajích a zpochybnit tak zvolení kandidátů v celé republice, občan je aktivně legitimován k podání návrhu jen ve vztahu ke kandidátům, kteří byli zvoleni v kraji, kde je buď zapsán ve stálém seznamu voličů, nebo kde reálně hlasoval. V případě občana je tak soudní ochrana poskytována primárně jeho aktivnímu volebnímu právu, a je tedy nezbytné, aby argumentace jeho návrhu cílila na protizákonnosti s výkonem tohoto práva spojené.

[8] V projednávané věci navrhovatel napadá neplatnost volby kandidáta zvoleného hnutí ANO v hlavním městě Praha, kde je navrhovatel zapsán ve stálém seznamu voličů. Návrh je přípustný, protože se jím navrhovatel nedomáhá neplatnosti celých voleb, ale navrhuje pouze neplatnost volby kandidáta zvoleného v kraji, kde byl oprávněn vykonat své aktivní volební právo. Takový návrh učinit může. Důvody, o které navrhovatel návrh opírá, se však týkají voleb jako celku.

[9] Obdobnou situací se již zabýval Nejvyšší správní soud ve výše zmíněném usnesení č. j. Vol 5/2006-46. Zdůraznil, že v takovém případě vzniká nepoměr mezi procesním prostředkem občana (§ 87 odst. 1 volebního zákona), pakliže se podstata tvrzených důvodů neplatnosti volby daných kandidátů dotýká voleb na celostátní úrovni, a mezi možnými limity pro rozhodování soudu o tomto prostředku. S možností vypsání nových voleb do Poslanecké sněmovny pouze v jednom volebním kraji (resp. v několika krajích) v důsledku rozhodnutí soudu o neplatnosti volby všech zde zvolených poslanců (včetně případných náhradníků) totiž právní řád nepočítá a zavedení této možnosti by znamenalo

mj. zásadní redefinici celého volebního systému. Takovéto rozhodnutí soudu proto za stávající zákonné úpravy pojmově nepřipadá v úvahu. Důvodnost návrhu lze zvažovat pouze ve vztahu ke konkrétním kandidátům.

[10] Jestliže občan požaduje rozhodnout o neplatnosti volby konkrétních kandidátů z důvodů týkajících se voleb jako celku, pak by v případě vyhovění návrhu nebyla uspokojivým řešením výměna daných kandidátů za osoby jiné, kandidující za stejnou politickou stranu, neboť důvod neplatnosti jejich volby by se vztahoval i na tyto náhradníky. Návrh na neplatnost volby kandidáta podaný občanem podle § 87 odst. 1 volebního zákona proto může být soudem shledán důvodným pouze tehdy, pokud soud zjistí porušení volebního zákona, které hrubě ovlivnilo výsledek jeho volby, a zároveň se jedná o porušení řešitelné buď v rámci krajské kandidátní listiny jedné politické strany (tzn. např. jeden z kandidátů protizákonným způsobem poškodil jiné kandidáty na téže kandidátní listině natolik zásadním způsobem, že je namístě prohlásit jeho volbu za neplatnou a na jeho místo nastupuje v pořadí první nezvolený náhradník) anebo i napříč stranami, to však pouze tehdy, pokud se bude jednat o zásadní protizákonnost zjištěnou při hlasování a zjišťování volebních výsledků (např. byly chybně vyhodnoceny či sečteny hlasovací lístky, přičemž při jejich správném posouzení by mandát připadl odlišné straně).

[11] V případě voličem namítaných důvodů týkajících se voleb jako celku soud zásadně nemá prostor pro případné vyhovění návrhu, jelikož nedisponuje procesním nástrojem pro řešení této situace. Pouze v případě návrhu politické strany, hnutí nebo koalice, které kandidovaly ve všech volebních krajích, by soud mohl v konečném důsledku zpochybnit volbu i všech zvolených kandidátů v celé republice, a proto se může zabývat i důvody majícími celostátní charakter.

[12] Tvrzení, jimiž navrhovatel odůvodňuje svůj návrh, se týkají právě volebního systému jako celku, a s ohledem na vymezení soudního přezkumu voleb v § 87 odst. 1 volebního zákona tedy nemohou být důvodem k vyslovení neplatnosti volby konkrétního kandidáta. Ostatně sám navrhovatel v doplnění návrhu uvedl: „Považuji za neústavní způsob, jakým byly získané hlasy přepočteny na mandáty v celostátním pohledu. Označit proto jednoho kandidáta z mého volebního obvodu není příléhavé, nicméně tuto podmínku samozřejmě respektuji. Vzhledem k tomu, že hnutí ANO 2011 získalo v celostátním měřítku více mandátů než koalice SPOLU, která získala nejvíce platných hlasů, není jiná možnost, jak výsledek voleb uvést do souladu s ústavními požadavky na poměrné zastoupení, než navrhnout neplatnost volby posledního zvoleného kandidáta hnutí ANO, v mém případě tedy Milana Wenzla.“ Byl si vědom, že důvody, o které svůj návrh opírá, nesouvisejí s volbou tohoto konkrétního kandidáta, ale fakticky jimi zpochybňuje celostátní výsledek voleb. Takto formulovaný návrh občana však s ohledem na § 87 odst. 1 volebního zákona a konstantní judikaturu Nejvyššího správního soudu nemůže být úspěšný.

[13] Tato situace, jakkoli se z pohledu navrhovatele může zdát nepraktická, však není protiústavní (kromě usnesení č. j. Vol 5/2006-46 srov. například usnesení ze dne 16. listopadu 2017 č. j. Vol 55/2017-20).

IV. Závěr a náklady řízení

[14] Nejvyšší správní soud tedy z výše uvedených důvodů vyhodnotil návrh jako nedůvodný, a proto ho zamítl.

[15] Nákladový výrok se opírá o § 93 odst. 4 soudního řádu správního, podle něhož nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení.

P o u č e n í : Usnesení nabývá právní moci dnem vyvěšení na úřední desce Nejvyššího správního soudu (§ 93 odst. 5 s. ř. s.).

Proti tomuto usnesení **n e n í** opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 3. listopadu 2021

Tomáš Langášek
předseda senátu